

ZİRAAT FAKÜLTELERİ VE SU ÜRÜNLERİ KÜLTÜRÜ

Doç. Dr. Atilla ALPBAZ

E.Ü. Ziraat Fakültesi

Dünya'da bir yılda ortalama olarak yakalanan balık miktarı 70 milyon tondur. Balık yakalama teknikleri ne kadar gelişirse gelişsin, ileriki yıllarda doğadan yakalanabilecek balık miktarının hiç bir zaman 100 milyon ton'u aşamayacağı kabul edilmektedir.

Dünya nüfusu her 35 yılda 2 katına çıkmaktadır. Yani bugün 4 milyar dolayında olan dünya nüfusu 30-35 yıl sonra 8 milyara 60-70 yıl sonra ise 15-16 milyara ulaşacaktır.

Günümüzde dünya'da birey başına balık tüketimi 11 Kg. iken 2000 yılında tüketimin birey başına, artan ekonomik gelişme ile birlikte, 20 Kg'ı 40-50 yıl sonra ise 25 Kg'ı aşacağı kabul edilmektedir.

Bütün bu açıklamalar gösterirki 50-60 yıl sonra dünya'da yakalanabilecek balıkların hepsi yakalansa bile, bu insanlığın gereksinimi olan balığın yarısını bile karşılamaktan uzak kalacaktır.

Yukarıda verilen rakamlar tüm dünya ortalaması içindir. Eğer ülkemizde de; gelişmiş ülkelerdekine benzer balık tüketimi olacağı kabul edilir ise ülkemizin daha bugünden büyük bir balık açığı ile karşı karşıya olduğu ortaya çıkar. Bugün ülkemizde tüketilen balık miktarı birey başına 4-5 Kg'dır. Ülkemiz dünya ülkeleri içerisinde halkı hiç balık yiyemiyenler sınıfına dahil edilmektedir.

Ülkemizde bir yılda yakalanan balık miktarı 250-280 bin ton arasında değişir. Oysa ülkemizin üç tarafı denizlerle çevrilidir. Kültür balıkçılığının ele alınabileceği 60.000 km uzunluğunda kıyışeridine, 150.000 km nehirler ve kollarına, 3000 Km² dolayında göl ve baraj sahasına sahip olan ülkemiz, bir yılda, bugün yakalayabildiği balığın 8-10 katını kültür yolu ile üretebilecek doğal bir potansiyele sahiptir. Bu potansiyelin kullanılmasında görevlendirilecek Ziraat Yüksek Mühendislerinin yetiştirilmesi ve tamamiyle ziraatın bir kolu olan kültür balıkçılığı konularındaki gerekli araştırma ve çalışmaların bugünden ele alınması Z i r a a t F a k ü l t e l e r i n e düşen en önemli görevlerdendir.

Bugün dünya'da kültür yolu ile üretilen su ürünleri miktarı 6 milyon tondur. Bu üretimin 10 yıl sonra 11-12 milyon tona, 2000 yılında ise 30 milyon tona ulaşması beklenmektedir. Dünya'da beklenen bu hızlı ilerleme yanında, ülkemizin aynı sürede ne gibi başarılar sağlayabileceği bugünden düşünülmemelidir. Halen ülkemizde, 5-6 yıl önce söz konusu edilmeye başlanılan kültür balıkçılığı yolunda bazı gelişmeler vardır ve 34 adet işletme kurulmuş veya kuruluş halindedir. Konu üzerinde halktan birçok talep gelmekte ise de en büyük sıkıntımız, konu üzerinde bilgili eleman ve yetiştiriciye yol gösterebilecek kuruluş noksanlığıdır.

1380 sayılı su ürünleri kanunu ile kurulan ve Tarım-Gıda ve Hayvancılık Bakanlığına bağlı olan Su Ürünleri Genel Müdürlüğü bünyesi içerisinde bugün yüzü aşkın ziraat yüksek mühendisi konu üzerinde görev almış bulunmaktadır. Halen 5 tane olan bölge müdürlükleri sayısının ise 15'e çıkması planlanmıştır. İleriki yıllarda kurumun 400-500 adet ziraat mühendisini bünyesinde çalıştırması beklenmektedir. Bu ziraat yüksek mühendislerini yetiştirmekle görevli olan ülkemiz Ziraat Fakülteleri içerisinde, ne yazık ki, fakültemiz tesis ve olanaklar açısından en geri kalmış durumda bulunanıdır. Bu konu üzerinde fakültemiz yöneticilerinin ve kurul üyelerinin titizlikle durmaları kaçınılmaz bir sorundur.

Bugün bazı kişilerce kültür balıkçılığının önemi gereği gibi kavranamamış bulunmaktadır. Öyleki ülkemizin ancak 35'de 1'i kadar olan İsrail bugün 11.500 ton kültür yolu ile balık üretmektedir. Daha önce belirttiğimiz gibi eğer ülkemiz sahip olduğu su kaynaklarını kültür balıkçılığı amacıyla kullanabilir ise, sadece günümüzün bilinen tekniklerinin uygulanması ile 2-2,5 milyon ton balık üretimi sağlaması mümkündür. Bu miktar balığın ekonomik değeri ise, balığın kilosu 10 TL kabul edilirse 25 milyar, 20 TL kabul edilirse, 50 milyar Türk Lirasıdır. Bu değer ülkemizin pamuk üretim değerinin 4-5 misli, buğday üretimimize ise hemen hemen eş değer durumundadır. Görülüyor ki, konu ilerisi ve bugün için çok önemlidir ve ülkemiz sahip olduğu doğal olanakları kullanabilme açısından kültür balıkçılığına da, diğer balıkçılık çalışmaları yanında önem vermek zorunluluğundadır. Konunun gelişmesi açısından da ziraat fakülteleri görevleri olan eğitim, eleman yetiştirme ve araştırma uğraşlarında çabın gerisinde kalmamalıdır.